

**Nr 33
2010**

Örträsk **Allehanda**

Ett barndomsminne av Göte Edvinsson

**Visa av Sonja
Danielsson**

**Svar från Lyckseles politiker
på frågor om Örträsk**

**Julläsning av
Hans Gustavsson
och Ivar Söder-
lind**

**Dikt av Astrid
Helletun**

God jul & gott nytt år!

önskas alla våra läsare

Anna Börjesson har ordet

Visst är det märkligt hur fort tiden kan gå! Alldeles nyss satt jag och skrev ledaren till sommarens nummer och nu är det snart jul. Men det är väl som det ska vara. Sommaren blev händelserik och lyckad för vår förening. Det nya sättet föreningen nu jobbar på har varit bra, men det finns fortfarande saker att utveckla. Nya ansikten och idéer är varmt välkomna. Nu är hembygdsområdet stängt för vintern, men om inte allt för länge så sparkar verksamheten igång igen. Vi öppnar till den årliga fisketävlingen, som i fjol. Men nu står julen som sagt var och väntar på att starta, två veckor kvar till första advent. Det vankas både julbord och julbasar. Trevligt att vi fått lite snö som kan lysa upp mörkret. Och snart är det skidor, skridskor och pulkaåkning som gäller! Vintern är en härlig tid. Så nu vill jag passa på att önska er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År! Ta vara på ledigheten och ladda inför vårens äventyr. Och jag hoppas att vi ses på årsmötet under vårvintern.

Manusstopp

Redaktionellt material är alltid välkommet. Maila gärna ditt bidrag till våra kontaktpersoner. Det går också bra att lämna in handskrivna bidrag.

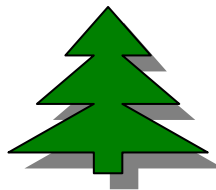
Manusstopp är **15 maj** för sommarnumren och **15 november** för vinternumren.

För stavfel och andra misstag ansvarar Tryckfelsnise.

ÖA, Örträsk Allehanda

utkommer som medlemstidning. Den finns även tillgänglig på Örträsk Livs och ICA, V. Örträsk, för tio kronor. TACK för alla bidrag som inkommit!

Medlemsavgift:

Fullt betalande medlem: 150 kr/år

Plusgiro: 73 32 94 - 3

Bankgiro: 5374 - 3753

GLÖM INTE att skriva ditt namn och adress på inbetalningen!

Redaktionens kontaktpersoner:

Cia Landström, 0932-303 14

clandstrm@gmail.com

Åke Runnman, 0932-300 02

ake@runnman.se

Linda Öhrman, 0932-301 14

lindelin@passagen.se

I detta nummer av

Ordföranden har ordet	2
Fiskelycka (Martin Axelsson)	3
Årets Storfiskare (Gunnar Eriksson)	4
Förskolan Öringen (David Henriksson)	5
Örträskdraget (Anna Börjesson)	6
November (Astrid Helletun)	7
Kärrvägen (Hans Gustavsson)	8
Vargträsk 250 år (Gunnar Eriksson)	11
Årets Örträskare	13
Flaggor i byn	13
Ett barndomsminne (Göte Edvinsson)	14
Över sjön (Sonja Danielsson)	15
Ekomuséet (Elisabeth Lycksell)	16
Bastuflotten (Stefan Svensson)	17
Studiecirkel (Linda Öhrman)	18
Bränna Gårds Allservice	19
Gymmet (David Henriksson)	19
Frågor till de politiska partierna	20
Rönnli-Pet och Klo'fotn, läsövning	24
Avrättning i Lycksele	25
Presentation av styrelsen	28

Storfiskaren eller fiskelycka

Axel Nilsson (född 1897), Provåkersberg, och Nils Kärrman (född 1899), Älgbäck var sommaren 1948 till sjön Kväcken, norr om Långsele, för att fiska lite midsommarfisk. De satte ut gäddsaxar. Allt eftersom timmarna gick hade männen fullt upp med att fånga in den ena gäddan efter den andra i båten. Dygnet fångst blev 46 gäddor. Brodern till Axel, Valdemar Nilsson, folkskollärare i Kypasjärvi samt Axels son Rune kom på morgonsidan för att se hur fiskelyckan varit. Valdemar hade som tur kameran med sig och kunde föreviga fångsten.

Insänt av Martin Axelsson, Provåkersberg

Boka in 2011-års upplaga av

ÅRETS STORFISKARE I ÖRTRÄSKBYGDEN

Lördag 2 april Vargträsk - Lördag 9 april Långsele
Lördag 16 april Örträsk.

Tre enskilda pimpeltävlingar med fina prisbord och dessutom 5.000:- (2.500:- i barnklassen) till totalsegraren över de tre deltävlingarna.

Vi pimplar klockan 11.00 till 13.00 dessa tre lördagar. Servering!

Mer information - www.ortrask.se

"Årets Storfiskare" siktar på fortsatt utveckling

I april arrangeras den sjätte upplagan av pimpelfisket "Årets Storfiskare i Örträskbygden".

- Vi har noterats för ett riktigt lyft de senaste åren och kommer att jobba för att det fortsätter så, säger Jan Östen Sölvebrand som tillsammans med Sverker Jonsson och Rolf Wahlberg utgör tävlingsledningen för de tre pimpeltävlingarna i Långsele, Vargträsk respektive Örträsk.

Förra vintern handlade det om 5-årsjubileum för "Årets Storfiskare i Örträskbygden" och det som vanligt med tre pimpeltävlingar tre lördagar på raken i de tre grannbyarna Långsele, Vargträsk och Örträsk.

Detta under april månad.

- Jubileet till ära hade vi höjt förstapriserna rejält till 4.000 i vuxenklassen och 2.000 i barnklassen i de enskilda deltävlingarna och ännu större prischecker erhöll totalvinnarna över de tre tävlingarna, berättar Rolf Wahlberg.

Detta ekonomiska lockbete, tillsammans med rejäl marknadsföring, gjorde att "Årets Storfiskare i Örträskbygden" kunde noteras för deltagarrekorde i alla tre deltävlingarna och totalt en 34-procentig ökning jämfört med tidigare rekordnotering.

- Det var vi självklart mycket belåtna med, säger Sverker Jonsson.

Redan nu har planeringen inför 2011-års arrangemang pågått ett tag.

Nästa år startar det hela i Vargträsk den 2 april, fortsätter i Långsele 9 april och precis som tidigare avgörs finalen i Örträsk, detta den 16 april.

Det nya är att vi inte kan nyttja påskaftonen, som nästa år inte infaller förrän 23 april, och vi vågar inte chansa på att ha pimpelbara isar då, berättar Sölvebrand vars Årets Storfiskare-arrangemang har som mål att även fortsättningsvis kunna locka med höga förstapriser och lockande prisbord.

- Det är självklart viktigt för att kunna locka många deltagare. Vi har även i övrigt en del idéer för att fortsätta att utveckla detta samarrangemang och de tre tävlingarna.

Foto: Åke Runnman

Tävlingsstaben för "Årets Storfiskare i Örträskbygden" satsar på en fortsatt utveckling av samarrangemanget med pimpeltävlande i tre byar tre lördagar på raken. Redan nu har planeringen för april månad 2011 påbörjats av bland andra, från vänster, Sune Andersson, Karl-Göran Svalberg, Anette Norberg, Staffan Königsson, Rolf Wahlberg, Rakel Vesterlind, Gunnar Eriksson och Jan Östen Sölvebrand.

Förskolan Öringen!

Några ord från förskolan

Vi fick vara kvar ännu ett år. Det känns bra.

Här är barnen trygga och känner sig hemma, både i inne och utemiljön.

Vi hoppas självfallet på en utökad barngrupp, så vi vet att vi får vara kvar längre tid.

Den sociala träningen i större grupp får våra barn genom fortsatt samarbete med förskolan Bitvargen i Balsjö. De var här och hälsade på med tolv barn för några veckor sedan. Då var det fart vill jag lova. Vi ser fram emot när vi ska åka dit och julpyssla med dem.

Som vanligt präglas dagarna av temaarbeten, nu sist halloween-pyssel som avslutades med disco. Vi hade jättekul när det äntligen kom snö, så skranorna kom fram. Nu väntar vi alla på mer snö. Isen på ankdammen har vi besiktigt. Så i vinter blir det skridsko-träning där.

Denna vecka gjorde vi ett jättetrevligt besök på simhallen i Bjurholm. Något som alla barn uppskattade. Dit försöker vi ta oss en gång per termin. Nu i december får barnen, åter igen, träffa björnen Julle. Han är tomtens kompis och hjälpreda som besökt oss inför jul i flera år. Barnen får presenter av honom och han berättar massa roliga saker för dem.

Med dessa ord vill vi, barn och personal, önska alla en GOD JUL och ett GOTT NYTT ÅR.

Bild från Halloween-discot. Ida ej med pga Thailandsresa.

Örträskdraget!

Även i vinter är det planerat att Örträskdraget ska gå av stapeln. Då förra vinterns tävling blev en sådan succé med flera lokala förmågor som deltog, så är det givet att det även i år ska bli av. Så nu är det inte annat än att damma av skidorna och börja träna jockarna om man känner sig manad. Än så länge är inte datum fastslaget. Skulle vara bra om vi lyckades undvika de senaste två årens låga temperaturer både för tävlande och publik.

Tävlingsdatum kommer att annonseras i god tid på www.ortrask.se

Vad som är bra att veta innan är, att de hundar som ska delta måste ha godkänd vaccination för att få vara med.

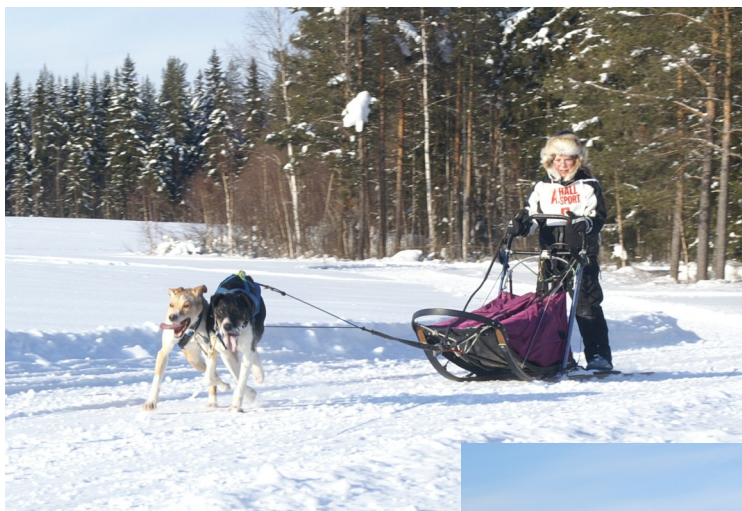

Foto: Åke Runnman

November

av
Astrid Helletun

Om det inte vore för Fars Dag och kanske Mårten gås
så är november en månad man gott kunde var utan
när det är mulet blir det knappt ljust på hela dagen
och grått och trist när man tittar ut genom fönsterrutan.

Några snöflingor virvlar runt i allt det grå
de ser lite vilsna ut när de faller lätt till marken
blir de många bäddas hela naturen i vitt
och så småningom kan man kanske ta ut sparken.

November är en ombytlig och opålitlig månad
ena dagen regn och rusk, ja riktigt dåligt väder
nästa dag med snö och kyla och halt på våra vägar
och man får klä sig i varma vinterkläder.

Första riktiga höststormen kan komma denna månad
med omkullblåsta träd och utan el och vatten.
Nog längtar man då till sommarens ljus och värme
när man i utkyllt hus ska gå till sängs för natten.

Visst finns det novemberdagar när solen tittar fram
och himlens blekblå kupa över oss kan nå
det lyser upp och livet känns lättare ett tag
men underbart är kort och dagarna likaså.

Men november har som alla andra månader ett slut
då vet man att advent är nära med massor av tända ljus
de värmer och lyser upp i varje hjärta och sinne
och sprider en doft av jul i varje hem och hus.

Advent med gemenskap och alla vackra sånger
barnaögon som tindrar likt stjärnor i det blå
då är novembers gråa tristhet borta och glömd
för snart stundar Lucia och julen som alla väntar på.

Astrid Helletun

Kärrvägen

av

Hans Gustavsson

Innan jag passerar landsvägsdiket högst upp i Vindelvägsbacken och går in i den skuggrika skogen söker jag med blicken om platsen är den rätta. En skata skrattar och förstår tydligen inte min tveksamhet. Stigfinnarna från barndomens indianböcker med sin tränade förmåga att upptäcka spår i naturen hade förmodligen redan skaffat sig ett tryggt försprång. Dessa sägenomspunna naturmänniskor kunde springande följa en fågels flyktväg genom skogen. Jag behöver tydligare avtryck som att Bruno Dahlgren nyligen kört med sin traktor. Till slut finner jag kärrvägen som sällan används. Den bildar en spetsig vinkel med Vindelvägen varifrån motorljud hörs ibland. När jag vandrat en stund ser jag en mosse till vänster. Här växer revlummern ostörd liksom den giftiga kärrfräken. På mossen hämtade farfar Gustaf O. torvströ till långt in på sin ålders höst. De sista åren bestod hans besättning endast av en förmånsko. Hans sista arbetsdag på mossen kom när sommaren gick över i höst. Gustafs redskap blev kvar på platsen och de väntar förgäves på den gamle. Under tiden ruttnar träskäp och järndetaljer rostar och tidens tand gnager tålmodigt sönder dessa minnen. Allt runtomkring är förfallet och förnuftet och dess motsats finns någon annanstans.

För några år sedan gick jag kärrvägen den årstid då hjortronen förväntades mogna. Mossen bjöd in mig och med viss möda hoppade jag över ett djupt dike. Vid farfars kvarlämnade redskap kom tankarna på honom naturligt och välkommet. På tröskeln till en ny tid, sliten mellan självhushåll och industrialisering, gick farfar alltmer isolerad i gamla fotspår. Hans ande vilar som ett kvarglömt epos inne bland trädens dunkel. Skogen viskar, mossen suckar och bäckens muntra stämma hörs i vindens svaga susning. "Vi har väntat på dig och vill gärna berätta om människans idoga kamp för tillvaron."

Varje vecka under sommaren går farfar uppför de branta backarna från hemmet vid sjön hit till mossen på höjden. Nu är han gammal och tröttnar redan i första motlutet. Han anstränger sig tills kroppen skakar men segar sig ändå uppför den brantaste backen medan syn- och hörselnerverna nära nog förlamas. Efter en timmes kamp når han mossen i skogen.

Torven har han tärnat ur myren och hässjat de vattensjuka klumparna till tork på stänger. Varje gång farfar kommer till mossen hugger han nya torvtärningar och hänger upp dessa i utbyte mot redan torkad torv. Den medhavda jutesäcken fylls med sönderdelad torv som bärs ner till kon. Innan Gustaf vandrar tillbaka med torvströsäcken över axeln vilar han lutad mot en lavgrå sten och somnar. Rofyllda snarkningar stör inte stillheten som absorberar den drömlika scenen. Han är ett med naturen medan själen tankas med ny energi. Tjädertuppen, vars revir tränger in som en kil i stavarskogen, känner igen de sovande ljuden och oroas därför inte. Jag går en runda på mossen och finner några mogna hjortron som smälter i munnen. Jag försöker selektivt urskilja ljud som förknippas med torvarbete, som ett suckande ljud i mossen när myrklumpar spadas loss, men det enda som hörs är vindens brus. Inga får som bräker i skogen eller koskällor som skramlar från bergen. Det finns inget annat än tomhet här, när farfar slutade hämta torv.

När farfar var yngre gick byns boskap på bete i skogen. Från varje bondgård hade kreaturen trampat upp stigar till skogsbetet. Byns dyrbara åkermark skyddades av skihagar från tamboskapens besök. När korna ville hem till ladugården gick de stiga tillbaka och stannade utanför stängda grindar. Där stod djuren och råmade tills de blev insläppta.

Österut mot Königslunds myrodling fortsätter den slybeväxta vägen. Svartbäckens mörka vatten från Vintjärn, Felaxtjärn och Lilla Felaxtjärn porlar muntert där lutningen ger fart åt strömmen. Farfars torvmosse har tidigare varit en tjärn som dikats ut för att frilägga torven. Den lilla skogsbäcken har glömt "Utgrivitjärn", som den kallas i sin vattentorra tillvaro. Om det var Gustaf tillsammans med grannar

som befriat tjärnens vatten har jag ingen vetskap om mer än att jag hört det berättats. Torvströ behövdes till kobås och kättar för småboskap.

På myrodlingen slås och hässjas varje starrtuva när familjen Königsson brukar torpet Königslund. Det är många år sedan Johan slog gräset och hustrun Maria och sonen Edvard räfsade ihop höet i strängar. Två lador behövdes för att förvara höet tills vinterföre tillät transport hem till gården. En av ladorna har försvunnit och den andra höladan lutar som tornet i Pisa. Ladan står tom och övergiven sedan många år tillbaka.

Lilla Felaxtjärn med brunaktigt vatten och sankta stränder gränsar mot odlingen. Här surrar insekter och i luften blandas dofter från tjärnen, myren och träden. Det är lätt att tycka illa om Lilla Felaxtjärn och myren intill. Några hjortron lockar mig ut på gungflyn där trollsländor visar upp sin flygfärdighet. Det finns hjortron, glest utspridda, ovanligt stora men syrligt goda.

Jag lovade en gång en skogvaktare på Lord Mountbattons ägor, att skicka en pressad hjortronplanta som tack för att jag och min familj fick tälta en natt i Lordens skog. Han fick ingen planta för hans adress, i hast nedskriven på en papperslapp, försvann under bilresan hem och har aldrig dykt upp sedan dess. Det grämer mig att löftet inte kunde infrias till skogvaktaren, som bodde i en vitrappad stuga i den engelska skogen. Om Robin Hood och broder Tuck kommit på besök denna sommarkväll hade upplevelsen varit fulländad. Gästfriheten i skogvaktarstugan var äkta och samtalet handlade förutom om växter även om Mountbattons syster Louise som blev drottning i Sverige. Under tiden drack vi engelskt te och knaprade på söta kakor.

Många år tidigare var jag också här på myrodlingen och plockade hjortron. Då var den i bättre skick utan mjuka lager av mossor och gamla löv. Till min förvåning knäcks torra grenar och en man släntrar utför åsen i sydost. Jag får besök av Ingemar Lundgren som liksom jag är ute i hjortronskogen. Han läser till präst för att följa i sin fars fotspår. Han har gått fiskarstigen från Tjärudalsfälla mot Lappkläppen i hopp om att finna mogna bär. Vid Vintjärn viker han av mot norr och följer Svartbäcken mot Felaxtjärn. Det är mest torra backar och inga bra hjortronmarker han passerar. Vi växlar några ord med varandra antagligen om tillgången på bär. Mötet sker på en av odlingarna och Ingemar har stannat med ena foten intill en kvarlämnad plåttermos. Jag minns tydligt att den var brun och nersjunken i gräset. Vi gissade att en jägare glömt stoppa tillbaka den i ryggsäcken efter en fikapaus i väntan på hardrev.

Vägen jag följer är en vinterväg som passerar låglandet öster om byns gränsberg. Den går i myrmarkerna förbi Bladtjärn ända fram till baksidan av Malberget. På denna jämna vinterväg har skogsägare transporterat stora timmerlass ner till Örträsket.

Jag väljer att vika in på en kostig som går i riktning mot Risberget. Stigen förgrenar sig i skogen på flera ställen och ger tillfällen till vägval. Jag försöker återfinna den stig som Mary (g. Örestig), min syster Gerd och jag gick en höst med våra näverkontar fyllda av lingon från skogarna på ömse sidor om Kvarnbäcken.

Jag minns tydligt att konten kändes tung på mina späda axlar. Då vi rastar vilket vi ofta gör gläds vi åt våra lingon. När vi vilar i solbelysta gläntor rör jag om bären med handen så att bär förs upp mot ytan. Det rensade ytlagret är estetiskt tilltalande. Inga andra skogsbär trivs så bra i en näverkont som lingon. Lovdagen 1943 som Mary, Gerd och jag tillbringade i lingonskogen känns förvånansvärt nära i tiden trots 67 år avlägsen. Mary och Gerd var bästa kompisar och delade bärtuvorna under glada skratt. Med våra små händer repade vi de röda bären, klase för klase. Inga stora hyggen fanns emedan skogen skördades mycket skonsamt. Vi vandrade kors och tvärs och fann bär i små mängder som så småningom fyllde våra kontar. Under sommaren hade jag farit många dagar med Karins, Edits och Eufrosynas kor och kalvar till bärmarkerna i Risberget och Hillvansberget.

Vi är uppsluppet glada att bära hem fyllda kontar. Lingonsylt och kornmjölsgröt är den stående rätten före sängdags i många hem. Den enkla tillvaron under krigsåren är något självklart. Spisvärmen hettar våra ansikten, grötkoket puttrar i pan-

nan och Sickan vilar på trasmattan mitt i rummet. Kornmjölsgröt och färsk, fettrik mjölk och inte minst syrlig lingonsylt avslutar varje dag, söcken som helg. Under höstkvällar går vi till sängs tidigt. Vissa kvällar lyser stjärnhimlen förunderligt starkt när vi nödgas ut i mörkret före sängdags. Andra kvällar river och sliter kalla vindar i trädens grenar så att tallarna i Kyrkberget böjer sig djupt. Sjön skvalpar och stänker vatten upp i videsnåren. Olustiga är sådana kvällar och ingen är ute frivilligt. Mor skänker ofta en tanke åt människor och djur som tvingas tillbringa ovädersnätter utomhus. Vi håller med henne när vi kurar ihop våra små kroppar de korta stunder vi tillbringar i utsatthet. Jag brukar sitta i katapultställning för att vid minsta tecken på fara slunga mig ut i mörkret och lämna utedasset.

Hans Gustafsson

Foto: Hans Gustafsson

Vargträsk ska fylla och fira 250 år

av
Gunnar Eriksson

1761 kom nybyggaren Eric Ersson till Vargträsk.

Med anledning av just det firar byn 250-årsjubileum under kommande år 2011.

- Vi planerar för att uppmärksamma det på många olika sätt och vis, säger Jan Östen Sölvebrand, ordförande i Vargträsk Intresseförening som 9 till 15:e juli 2011 genomför sin stora jubileumsvecka.

Eric Ersson påbörjade sitt nybygge i Vargträsk 1761 och det på samma plats där i dag Sigge och Rakel Vesterlind har sin boplat.

Vargträsk var då en av de första boplatserna ett stycke ifrån Öreälven och Örträsk. Det var alltså för (snart) 250 år sedan...

LIVLIG BYAKTIVITET

- Egentligen överklagt när man tänker på den långa tidsrymden, säger Jan Östen Sölvebrand vars intresseförening funderat, planerat och jobbat för stundande jubileumsår under bra lång tid.

- Vi tycker oss också ha kommit riktigt långt i jubileumsplaneringen även om inte alla detaljer är spikade ännu.

Vargträsk by kan sägas ha levt upp rejält sedan intresseföreningen bildades 1995.

Må vara att det bara finns två bofasta personer i byn, men i princip alla fastigheter är sommarbebodda och antalet aktiviteter är många och det logiskt speciellt under sommarmartid.

- Självlärt kommer vi även under jubileumsåret att anordna alla årligt återkommande aktiviteter som redan finns på Vargträskprogrammet, menar Jan Östen och syftar bland annat på pimpeltävling (ingående i "Årets Storfiskare i Örträskbygden"), surströmmingsfest och adventsfirande.

- Det blir givetvis något av en jubileumsprägel över alla dessa arrangemang under 2011.

FIRAR 9 TILL 15 JULI

Från lördag 9 juli fram till fredag den 15:e genomförs den officiella jubileumsveckan. Programmet?

- På lördagen genomför vi en förstärkt Vargträskdag med det numera traditionella "Musik vid Sjön"-inslaget, söndag den tionde avhålls den officiella jubileumsmiddagen och enligt planeringen så kommer då också Örträsk skickliga teatergrupp att uppträda med skrönor från förr i tiden, avslöjar Jan Östen och fortsätter:

- Även in i veckan efter denna helg kommer vi att anordna en del aktiviteter som bland annat bingo, detta för att alla tillresande ska ha flera dagar och programpunkter på sitt semesterschema. Under veckan kommer även Ekomuseet att anordna aktiviteter kring hur man levde förr i tiden.

ALMANACKA FÖR JUBILEUMSÅRET

Jan Östen utgår från att samtliga sommargäster i byn finns på plats under jubileumsveckan.

- Det är självklart vår förhoppning. Sen hoppas vi också att många vargträskare i förskingringen tar tillfället i akt och kommer och firar detta med oss.

- Örträskbor och andra i trakten är självklart också mycket välkomna. Det här ska vara en angelägenhet för oss alla i och kring Örträskbygden där vi har mycket gemensamt. Redan nu, innan jubileumsåret påbörjats, har föreningen klart med en jubileumssalma-

nacka med Vargträskbilder från förr och nu vilken finns för försäljning.

- Vi håller också på att ta fram en ny broschyr över byns och föreningens verksamheter och besöksmål.

UTLYST PRISTÄVLING

Tanken är också att man i Vargträsk ska resa ett minnesmärke för de första 250 levnadsåren.

- Här har vi utlyst en pristävling som pågår detta år 2010 ut, kom gärna med förslag på hur ett sånt här minnesmärke ska se ut, vad det ska vara gjort av och gärna också vem som kan hjälpa oss att göra det, säger Jan Östen.

Parallellt med aktivitetsplaneringen inför 2011 så jobbar självklart Vargträsk Intresseförening även med andra punkter.

- Vi söker bidrag och uppbackning från olika håll och kanter för att finansiera det här, för att kunna göra något riktigt bra av detta jubileumsår och hoppas verkligen få kommunen, näringslivet och andra sympatisörer med på detta vårt 250-firande, avslutar Jan Östen Sölvebrand vars Vargträsk by kommande år 2011 alltså fyller och firar 250 år.

ICA Örträsk Handel & Bensin	
ÖPPET JUL o NYÅR	
Julafton	09 - 13
Juldagen	STÄNGT
Annandag Jul	12 - 15
Nyårsafton	09 - 14
Nyårsdagen	12 - 15
Hjärtligt välkomna!	
Vi önskar alla kunder God Jul och Gott Nytt År!	

EFTERLYSNING!

Någon som är intresserad av att ingå i ÖA:s redaktion?

Anmäl till någon i redaktionen

Ombud för:
Svenska Spel
Apoteket
Systembolaget
Posten Paketservice

Öppethållande

Måndag - Fredag 9.30 - 17.00
 Torsdagar 9.30 - 19.00
 Lördag 9.00 - 13.00

Tel: 0932-30015

ÖRTRÄSK *Livs*

God Jul

&

Gott Nytt År

VÄLKOMMEN TILL
 ÖRTRÄSK LIVS

PRIS TILL ÅRETS ÖRTRÄSKARE

Årets Örträskare delas i år ut till en kvinna som i många år har jobbat för Örträsk föreningsliv. Utan henne skulle det inte se ut som det gör idag.

För dina fina insatser vill vi idag från Örträskbygdens intresse- och hembygdsförening utnämna dig **Margoth Elfving** till årets Örträskare.

Allt jobb du gjort för sammanslagningen av de båda föreningarna vilket har gjort att vi redan nu har en bättre organisation.

Din drivande roll i teatergruppen, som de senaste åren under hembygdsfesten har delgivit oss underhållning.

Alla de oräkneliga timmar du lagt ner för Aktionsgruppens räkning för Öregårdens bevarande.

I tid till årets midsommarfirande hade det placerats ut flaggor i lyktstolparna på bägge sidor av sjön. De nordiska ländernas flaggor, Danmark, Norge, Finland och Sverige tillsammans med den samiska flaggan livar nu upp genomfarterna.

Efter många års saknad av flaggor tyckte Örträskbygdens Intresse- och Hembygdsförening att det var dags att göra något åt saken. En beställning lades hos Flaggfabriken Svanen i Gävle som på ett suveränt sätt effektuerade beställningen och levererade i tid till midsommar. Tack till Håkan Höglund och övrig personal och ett stort tack även till Joakim Blom, Karl-Henrik Nilsson och Anders Dahlgren för deras hjälp vid uppsättandet och nedtagandet. Flaggorna får nu under vintern vila inomhus tills vårsolen börjar stråla över Örträsk. Då kommer flaggorna upp igen.

Foto: Åke Runnman

Ett barndomsminne

av
Göte Edvinsson

Hösten var kommen. Tankarna började komma på bären som fanns att hämta i skogen. Farsan hade en "branbärslunn" som dom då sade om hallon, i boställsliden på skiftet. Man får väl tro att föräldrarna såg ett visst intresse från sonen i huset att följa med. Pappa Edvin skörde denna lunn. Föräldrarna ansåg att färden blev för lång för parveln så efter att farsan rensat vad som fanns av bär föreslog han att vi skulle gå upp till Ängesåker där Emil Strömgren bodde tillsammans med sin Frida och hennes syster Emelia.

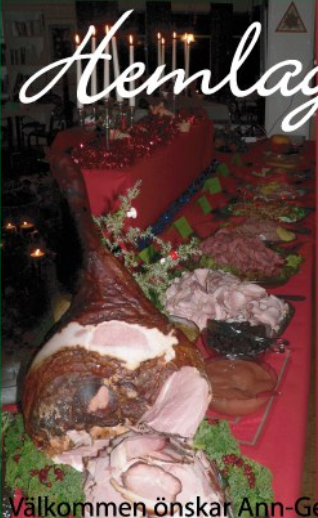
Vi fick övernattnings där vilket ju var välkommet, där bodde också fadern till dessa kvinnor. Dom hade flyttat från Rönnliden tillsammans med huset och timrat ihop det med sitt eget. Där inne låg Karl Holmlund i slutet av sitt liv med sitt prydliga skägg. På ett bord stod en trättgrammofon med en hel hög med skivor som jag spelade genom till gubbens nöje, bla Lapp-Lisa. Han grymtade belåtet kanske hans sista musik av henne. Han dog år 1941.

Dagen efter blev det hemfärd, en sträcka på fågelvägen om cirka 1 mil, efter den ordinarie stigen. Hemkommen frågade mamma Ingrid hur det hade varit. Det var ett stort äventyr. Jag minns det så väl. Trots att det hände när jag var sex år eftersom jag är född 1935.

Enligt skrönan kom Karl Holmlund från Långsele och hette Eriksson och tog sig namnet Holmlund senare.

Insänt av Göte Edvinsson

När Karl Johan Holmlund 1887 flyttade från Fredrika till Rönnliden, Bjurholm ändrade han mycket riktigt sitt efternamn, först till Eriksson Holmlund och därefter till enbart Holmlund och han var 79 år gammal då han dog. /ÅR

Hemlagat Julbord
KÄNT FÖR SINA SMAKUPPLEVELSER

Kan du boka 2:dra, 3:dje och 4:de Advent
Lördagar och söndagar kl. 16.00
Pris 300:-, barn 6-12 år 120:- under 6år gratis
Större grupper (över 15 pers.) hör gärna av Er
om ni funderar på andra tider.
Jultallrik 150:- vardagar 11.00 – 14.00
tiden 29/11 – 17/12 måste förbokas.

För bokning av Julbord eller Jultallrik
RING: 0932-30316, 073-0582043

PÄRLAN I ÖRTRÄSK

Välkommen önskar Ann-Gerd, Rolf, Anitha och Annelie.

Pärnan fortsätter med sin verksamhet som vanligt efter årsskiftet

En God Jul och Ett Gott Nytt År

tillönskas kunder, släktingar och vänner
Ann-Gerd och Rolf

Över sjön

**En visa av
Sonja Danielsson
från sångspelet Frideborg**

Se, mellan molnen syns en gyllne strimma.
Där hänger solen ut en tyllgardin.
Den sveper in ditt hus
som i en strut av ljus
i morgonväktens kulna, mörkgrå timma.

Fort skingrar solen himlens alla skyar,
men dimman böljar vit på höstkall sjö.
I morgonljusets glöd
din ruta lyser röd,
en glimt av värme,
som min dag förnyar.

Nu vilar kvällen lugn på vikens vatten.
En stjärna tänds för dig, den tänds för dig.
Sjön speglar än ditt hus
i höstens svala ljus,
en bild, ett lugn, som bär min dröm i natten.

Ekomuseet

av

Elisabeth Lycksell

Hembygdsföreningen Ekomuseet**Lappmarksbyn Vargträsk****Verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 1 maj 2009 – 31 april 2010****Styrelse**

Ordförande Elisabet H Lycksell

Kassör Anette Norberg

Sekreterare Jan Östen Sölvebrand

Ledamöter Håkan Eleblad

Gun Rehnman

Stefan Svensson

Suppleanter Elisabeth Nilsson

Antal medlemmar

Antal medlemmar är 25 st, där Örträsk och Vargträsk Intresseföreningar ingår som två juridiska personer. Detta hindrar inte att enskilda medlemmar tecknar sig i hembygdsföreningen. Förra verksamhetsåret var antalet medlemmar 30 st.

Möten

Styrelsen har hållit sex protokollförda möten under verksamhetsåret. Dessutom har styrelsen haft kontakter per telefon.

Ansökningar/skrivelser m.m

+ Ansökan om verksamhetsbidrag från Kultur- och fritidsförvaltningen, Lycksele, vilket beviljats, se nedan under bidrag.

+ Skrivelse om Vargträsk till Lycksele kommun som svar på frågor om intressanta sevärdheter

+ Artiklar i Vargträskbladet och Örträsk Allehanda

Aktiviteter/Verksamhet

+ Guidade besök i utställningen. Den 2 juli hade vi en busslast besökare från Vännäs..

+ Öppet hus i samband med Vargträskdagen 4 juli 2009.

+ Betesputsning av ekomuseets åkermark via "fritidsbonde"

+ Arbetet med att ställa i ordning södra delen av ladugårdsvinden som utställningslokal har fortsatt. Paul Karlsson unika modeller och illustrationer kommer att placeras på den södra delen av ladugårdsvinden som byggts in som ett "rum i rummet".

+ Grundläggningsstenar och underlag för Sonja och Tomas Holmströms kornloge har ordnats, men tyvärr gjorde den regniga sommaren att virket inte kunde flyttas över.

Erhållna bidrag

\$ Verksamhetsbidrag har erhållits från kultur- och fritidsförvaltningen med 2000 kr.

Årsbokslut

Med verksamhetsberättelsen medföljer årsbokslut.

Styrelsen vill tacka alla som arbetat och ställt upp för föreningen på olika sätt.

Ett speciellt stort och varmt tack till Paul Karlsson, som fortsätter att inspirera och stötta med sin stora kunskap.

Vi vill också rikta ett stort tack till Sigurd och Rakel Westerlind, som arbetar på olika sätt för ekomuseet.

Vargträsk 2010-08-02

Styrelsen

Elisabet Lycksell Anette Norberg Jan Östen Sölvebrand

Ordförande Kassör Sekreterare

Håkan Eleblad Gun Rehnman Stefan Svensson

Lite kort om Ekomuseet

Eftersom verksamhetsåret är brutet avser verksamhetsberättelsen till stor del vad som gjordes förra sommaren – 2009. I förra numret av Vargträskbladet kunde vi berätta om att den gångna sommaren 2010 varit lyckad. Utställningen på ladugårdsvinden, vilken visar Paul Karlssons detaljerade modellsamling av nybyggarlivet i Vargträsk, har blivit mycket uppskattad.

I augusti flyttades timret till kornlogen över till ekomuseet och till våren/försommaren kommer byggnaden att uppföras. Är du intresserad av timring hör av dig till Elisabet Lycksell, 070-331 41 53 eller Anette Norberg, 0932-320 15.

Hembygdsföreningen Ekomuseet fortsätter att arbeta för att levandegöra nybyggarepokken. Vi vill gärna bli fler – medlemsavgiften för 2010/2011 är 50 kr och då ingår fritt inträde.

Vårt plusgironummer är 26 19 17 -9.

En riktigt God jul och ett Gott Nytt År!
önskar

Hembygdsföreningen Ekomuseet

Foto: Claes Brannelid

Bastuflotten

Många har undrat under sommaren vad som hänt med bastuflotten. Så jag tänkte berätta vad som har hänt och vad som kommer att hända. Jag upptäckte vid min vanliga kontroll av bastuflotten att den var borta, trodde först att den hade slitit sig för det fanns inte ett spår av den där den brukar stå. Men efter en stunds letande förstod vi att den sjunkit och att trädelen hade flutit ut till sjön. Så vi började först med att bärga trädelen till Vargåsand och förtöjde den där. Sedan började undersökningar om hur vi skulle lyckas bärga dom sjunkna pontonerna och vi fick tillslut tag i dykare som ville åta sig det uppdraget. Det är dock inte den lättaste uppgift att dyka i Gammån då vattnet är så dygt, det är inte heller så lätt att bärga dessa pontoner då dom är väldigt tunga. Men efter en hel helgs slit så hade vi äntligen fått dom ovanför vatten och bogserade till Vargåsand. Efter det har det tyvärr tagit en hel del tid, vi fick inte upp trädelen på pontonerna förrän i slutet av sommaren, och vi har ännu inte börjat reparera flotten efter dess äventyr, och det är en hel del reparationer som fortfarande krävs. Vi har dock inventerat vad som behövs göras. Så tills vidare får bastuflotten stå kvar på Vargåsand under vintern och så tar vi nya tag till våren.

Vill passa på att tacka alla som har hjälpt till under sommaren med detta projekt, ingen nämnd ingen glömd.

Stefan Svensson, vice ordf

Studiecirkel om den skogsfinska kolonisationen i Örträskbygden

Sedan slutet av oktober pågår en studiecirkel i Studieförbundet Vuxenskolas regi om det skogsfinska kulturarvet och kolonisationen av Lycksele lappmark med fokus på Örträsk och de skogsfinska bosättningarna uppströms Öreälven. Vi är ett tiotal deltagare mestadels från bygden, men även ett par från Lycksele och Umeå och problemet hittills har snarare varit att begränsa inriktningen och komma överens om vilka som ska fördjupa sig om vad än materialbrist. Maud Wedin har skrivit huvudboken (Den skogsfinska kolonisationen i Norrland) och deltagarna har delat med sig av många olika skrifter och böcker, till de övrigas glädje.

Något som undertecknad inte visste var att redan fyra år innan Hilduinen kom till Örträsk (dvs 1674), kom en finnbosättning till Lappland, Åsele socken och Gavsele. Ossian Egerblad har skrivit ett par böcker om Örträskbygden och i ett gammalt urklipp ur VK på 1970-talet finns stark kritik mot krönikespelet, som enligt Egerblad på många ställen i berättelsen inte stämde med verkligheten.

Förhoppningsvis kan kursen mynna ut i olika "examensarbeten"/slutarbeten, t ex en miniatyrboningsplats från Hilduinens tid, kartor med bosättningar och fångstgropar eller att kanske nya skrifter kan presenteras under våren.

Linda Öhrman
kursdeltagare

Bränna gårds allservice

Är det någonting ni har hört talas om?

INTE!!

Men då ska ni få höra!

Den 1 december 2009 startade jag, Stefan Svensson, upp en verkstad hemma på gården ut på Mörtbäcksbränna och jobbar där på heltid.

Har ni problem med något så tveka inte att ringa.

Jag tar mig an det mesta, såsom motorsågar, bilar, cyklar, traktorer mm.

Ni når mig säkrast genom att ringa på 070-365 30 02

Stefan Svensson

Gymmet Örträsk

Nu har vi snart haft vårt gym i två år. Det rullar på bra tycker vi. Vi har i dag inga exakta siffror på hur många medlemmar vi är, men ekonomin är god.

Vi kommer att köpa in lite nya saker framöver.

Ett chinsräcke ska monteras på väggen, två stycken "pumpstänger" som är väldigt lätta att lyfta ska köpas in. Sedan ska vi köpa in några fler stretchmattor samt en TV till conditionsrummet.

Städningen är en punkt som vi känner att vi inte lyckats riktigt bra med, så nu går vi ut med en förfrågan: Finns det någon/några som kan tänka sig att hjälpa till med den?

Kontakta i så fall någon av oss i styrelsen.

För att köpa träningskort på gymmet kontakta Tomas, lättast via mail:

Skurtraskarn@hotmail.com.

Det kommer även i år att finnas möjlighet att köpa presentkort till gymmet på Örträsk Livs.

Vi kommer att ha ett erbjudande under december: KÖP ETT ÅRSKORT KONTANT INNAN SISTA DECEMBER FÖR ENDAST 1500KR (ordinarie pris 1800kr)

Sist en påminnelse: Glöm inte att man ska vara medlem i sportklubben för att få köpa träningskort till gymmet.

Gymstyrelsen

Vi som sitter i styrelsen är:

Jocke Blom

Lars Jengvert

David Henriksson

Tomas Jonsson

Fredrik Astergren

Gymmets bankgiro: 478-8329

Örträsk Sportklubb

plusgiro 11 56 33-0

Avgift: Familj 50:-, enskild medlem 25:-

Till gruppledarna för de politiska partierna i Lycksele kommun

Redaktionen för Örträsk Allehanda, ett lokalblad som ges ut två gånger/år i Örträsk, men distribueras till hela Sverige, hade nedanstående funderingar som mailades till gruppledarna för Lyckseles politiska partier i mitten av november.

Två år har gått sedan beslutet om "omvandling" av Öregården togs och två månader har förflutit sedan valet.

1. Hur ser ditt parti på landsbygdens möjlighet till överlevnad, då det finns allt mindre ekonomiska resurser?
2. Hur kommer budgetarbetet gällande programnivå att ge ditt parti möjlighet att genomföra förbättringar för ex. vis byskolan i Knaften samt barn- och äldreomsorg utanför tätorten?
3. Hur ställer ditt parti sig till samarbete med Bjurholm angående den medicinska säkerheten inom äldreomsorgen inom Örträskområdet?
4. Hur ställer sig ditt parti till möjligheten till avlastningsplatser på Öregården där sex av tio platser idag står tomma?
5. Hur ska restaurang Pärlan kunna överleva om det inte blir någon förändring av socialnämndens beslut? Vilka signaler tycker ni en avveckling av restaurang Pärlan ger till invånarna i Örträsk?

Svar från moderaternas Christer Rönnlund, kommunalråd:

1. Vi moderater vill skapa sk. noder i vår kommun. Som vi ser det är Örträsk, Knaften, Kattisavan, Rusksele och Kristineberg bycentra som vi vill satsa på. Vi är bara i början på planeringen men vi kan söka EU-medel från olika fonder för utveckling av dessa noder!
2. Vi har tillsatt en arbetsgrupp i partiet som har till uppgift att komma med förslag hur vi kan tillföra mera medel bla. till dom områden ni nämner.
3. Vi har arbetat för att skapa ett vinna—vinna projekt med Bjurholms kommun och då gäller det inte bra den medicinska säkerheten. Vi återkommer när valen till de olika nämnderna är avklarade i båda kommunerna.
4. Helt ok och det kommer mera!
5. Det kommer inte att bli någon avveckling av Pärlan, utan vi kommer att jobba för en utveckling! Allt hänger ihop med kommande avtal med Bjurholms kommun. Vi återkommer i frågan men en sak är säker, Pärlan kommer inte att behöva stänga!

Svar från kristdemokraternas gruppledare, Roland Sjögren

1. Kreativitet och idéer måste tas tillvara. En dialog måste föras mellan landsbygdens byar och kommunen för att "rätt" satsningar ska göras. Kommunen ska fastställa "noder"/områden inom vilken servicenivå ska garanteras. Mindre företag och kooperativ ska få möjlighet att utföra hemtjänst och annan service även på landsbygden. Jag skulle också vilja se över möjligheter att avskriva värden på fastigheter på landsbygden för att på det sättet minska kostnader för verksamheter. Ofta säljs tomma fastigheter för mycket små summor efter att en verksamhet lagts ner och då får kommunen ändå ta kostnaden för en nedskrivning av värdet.

2. Det har i sig en underordnad betydelse då mitt parti tillhör en minoritet i kommunfullmäktige som i dag styrs av en majoritet som inte gynnat landsbygden i Lycksele de senaste åren. För en enskild ledamot kan det vara lättare att påverka programbudget i en nämnd än i kommunfullmäktige. Vi kan i programbudget arbeta för att ersättningen för elever är rimlig så att det är möjligt att bedriva skola även på landsbygden. Vi vill också att man ser till helheten i större utsträckning när man avvecklar. Det betyder tex lokalkostnader som kommunen kanske får kvar som kostnad fast på ett annat konto och ökade skolskjutskostnader.

3. Vi är positiva till allt samarbete med andra kommuner som kan säkerställa service, öka kvalitet och kanske också minska kostnader. Det gäller även samarbete med Bjurholms kommun.

4. Det är vi mycket positiva till och har fått veta att beslut är fattat i den frågan. Hoppas att det kommer i gång snart!
Jag är beredd att ompröva beslut om nedläggning utifrån dagens behov av boendeplatser.

5. Kommunen kan i övrigt ej subventionera en verksamhet av detta slaget men det är ju en av konsekvenser man måste se till när beslut fattas i en sådan fråga. Frågan är i första hand en fråga för socialas verksamhet men det påverkar en hel bygd på ett sådant sätt att man bör se det i ett större perspektiv och vilka övriga konsekvenser det får. Naturligtvis är en nedläggning av Pärulan mycket negativt för bygden.

Svar från socialdemokraternas kommunalråd, Lilly Bäcklund

1. Landsbygden har sin livskraft om man tar tillvara de naturresurser som den bjuder på, utan att vara ovarsam med naturens resurser, men de personer som väljer att bo på landsbygden har ofta valt det utifrån den livsmiljö man vill ha. Hela Lycksele är landsbygd enligt EU:s regelverk, men jag förstår att frågan kanske avser landsbygden som finns utanför Lycksele tätort. Kommunen har satsat drygt 400 000 kronor i ett projekt som heter Leader. Leader är en metod för landsbygdsutveckling. I Leader är det ni som bor och verkar i området som driver utvecklingen. Leaderområden finns över hela Sveriges landsbygd. Lokala geografiska områden kan genom Leader söka för projekt som utvecklar landsbygden. Leader hjälper oss att nå målen i landsbygdsprogrammet.

2. Budget på programnivå innebär att kommunfullmäktige fastställer budgeten på programnivå, vilket betyder att det är det inte är nämnden/erna som fördelar resurserna på programnivå. Fullmäktige får därigenom sin roll i det övergripande beslutet, att man har en totalbild över hela kommunen vid ett och samma beslutstillfälle. Beträffande byskolan i Knaften gäller samma bedömningsunderlag som övriga skolor. Vid ett möte

innan valet som alla partier var inbjudna till i Knaften, där de som bjudit in presenterade skolans upptagningsområdes framtida barnutveckling. Med det elevunderlaget var samtliga partier eniga om att så länge antal elever ligger på den nivån blir skolan kvar.

3. Vi vill verkligen samarbeta med Bjurholms kommun i dessa frågor, frågan har vid ett antal tillfällen varit uppe till diskussion i olika konstellationer, på kommunledningsnivå, nämndsnivå och tjänstemän emellan, men tråkigt nog har vi ännu inte funnit ett bra sätt att samarbeta på i denna fråga, som gett ett bra resultat. Men framtiden kanske kan finna andra lösningar.

4. Det har vi i vårt parti redan innan midsommartid i år gett ett uppdrag till socialnämnden, Nämnden har beslutat, men vad jag kunnat konstatera inte informerat om möjligheterna till den målgrupp som är aktuell.

5. Vi arbetar aktivt för att restaurang Pärlan ska kunna överleva. Försättningsvis kommer förskolan Öringen och sociala att köpa måltiderna av Pärlan för de platser som finns, men det krävs ytterligare insatser för att Pärlan ska kunna vara en möjlig restaurang. Örträsk är en bygd som skulle kunna utvecklas ännu mera inom näringslivet, och inom området turism. Restaurang Pärlan har en viktig roll i Örträsk framtida utveckling. Inom kort kommer en inbjudan till alla boende i Örträsk där våra tjänstemän och kvinnor som jobbar med tillväxtfrågor kommer att besöka Örträsk och informera om vilka möjligheter som finns i bland annat Leader mm.

Svar från Mikael Pallin, gruppledare för vänsterpartiet

1. Detta är ett stort problem som kommunpolitiker har svårt att göra något åt. Min uppfattning är att det krävs en fördelnings- och regionalpolitik på riksnivå som skapar bättre förutsättningar för att leva och verka utanför storstadsområdena. Om landsbygden ska ha kvar någon befolkning i framtiden krävs entreprenörer och risk/utvecklingskapital för att utveckla verksamheter som tar tillvara och förädlar våra naturtillgångar lokalt.

2. Marginellt. Det som går att påverka är resursfördelningen till grundskolan som helhet. Sedan är det nämnden och verksamheten som styr hur fördelningen mellan skolorna ska se ut utifrån de mål som är uppsatta för verksamheten.

3. Samarbete behövs i fler sammanhang än detta. Vi har inga invändningar mot samarbeten som gynnar kommunens innevånare.

4. Jag har personligen funderingar på om det över huvud taget är möjligt att avveckla Öregården av ekonomiska skäl inom överskådlig tid. Jag tror att vi även i framtiden kommer att ha behov av någon form av äldreboenden utanför centralorten. Det som är, och kommer att vara ett problem, är om vi klarar av att rekrytera den personal som krävs.

5. Jag ser inte att kommunen ska kunna vara en garant för den verksamheten. Så länge den finns och kan leverera de tjänster som kommunen behöver kommer vi att köpa dem. Finns det inte ett underlag utan intäkter från kommunen kommer verksamheten troligen att få problem i alla fall. Kommunen får då lösa sina behov på annat sätt. Signalen vid en avveckling av Pärlan torde vara att det inte finns underlag för att bedriva verksamheten med lönsamhet.

Svar från Hans Mårtensson, gruppleddare för centerpartiet

1. Landsbygdens möjligheter....

- a) Mitt parti (C) har i regeringsställning fått igenom att 2 miljarder kronor skall satsas på företagsutveckling i Norra Sveriges inland. Området räknas från Värmlands skogsbygder och norrut. Detaljbestämmelser håller på att utarbetas i regeringskansliet.
- b) Jag är aktiv ledamot av LAG-gruppen i LEADER Södra Lappland. Vi disponerar där c:a 40 miljoner kronor att stödja turism, företagsamhet och kultur med varaktighet i området. Båda dessa exempel förutsätter att personer/grupper i bygden tar initiativ och söker.

2. Jag har suttit med i budgetberedningen. Kultur och utbildningsnämnden ansvarar för barnen i kommunen, sociala för äldreomsorgen. Inga signaler finns om förbättringar just i Knaften, men vi har tryckt hårt på att inga försämringar eller nedläggningar ska ske i landsbygdsskolorna. I ett AU jag var med i nämndes att det är en utnyttjad resurs vi har med avlastningsboende i Öregården. Den möjligheten skall och bör utnyttjas eftersom trycket är hårt på platserna i tätorten, men med hänsynstagande till den sju-kes anhöriga. Saknar de möjlighet att hälsa på i Örträsk blir det nya problem.

3. Centerpartiet är positivt till samarbete mellan kommunerna på många områden. Kan Bjurholm och Lycksele hitta bra samarbetsformer i vårdfrågor är vi positiva till detta.

4.

5. Jag vet att Pärlan har garanti från kommunen om fortsatta matleveranser första halvåret 2011. Vad därefter sker vet jag inte, men jag vill återvända till punkt 1 där det finns möjligheter för Örträskborna att ta egna och nya initiativ som ökar utnyttjandet av befintliga resurser och ökar besöksnäringar och kanske folkmängd.

Svar från Christina Holmgren, gruppleddare för folkpartiet liberalerna

1. Det kommer att krävas mycket engagemang av de personer som fortsättningsvis ska kunna bo på landsbygden. De måste vara entreprenörer och själva ta ansvar för sin försörjning. Kommunen kommer inte att erbjuda särskilt många arbetstillfällen inom den kommunala servicen. Det kan vi tydligt se i Örträsk redan idag. De enda som kan rädda landsbygden till att överleva är dess egen befolkning.

2. Kommunen ska erbjuda lokal barnomsorg så länge som det finns behov av den. Det kan vara i form av förskola eller dagmamma. Föräldrarnas önskemål ska vara avgörande. Så länge som barn och föräldrar är nöjda med den undervisning som sker och den form skolan har, så länge ska den lokala skolan finnas kvar. De få landsbygdsskolor som nu finns har sitt berättigande. Lika självklart som det är att erbjuda barnomsorg, ska det vara att erbjuda äldreomsorg. Hemtjänst och trygghetslarm är två sätt att göra det möjligt att bo kvar i sin invanda miljö ute på landsbygden.

3. Det kommer att behövas allt mer av samarbete mellan kommunerna i södra Lappland när resurserna krymper. Samarbete rörande medicinsk säkerhet inom äldreomsorgen är ett utmärkt exempel som snarast borde realiseras.

4. Redan idag är en av de tio platserna en avlastningsplats. För att få ett bättre nyttjande av det särskilda boendet i Örträsk borde samtliga lediga platser erbjudas för permanent boende eftersom efterfrågan finns.

5. På sikt överlever inte restaurang Pärlan. Restaurangen behöver fler matabonnemang som de boende på Öregården står för. Matabonnemangen utgör en bra grundplåt för restaurangen. Det är en affärsverksamhet som bedrivs på restaurang Pärlan. Avvecklas restaurang Pärlan visar kommunen ytterligare en tydlig signal på att satsningar på landsbygden inte ska göras. Väl fungerande verksamhet ska avvecklas.

Svar från miljöpartiets gruppleddare, Kai Pärnänen

1. Landsbygden ska ses som en resurs inte en belastning. Många micro och mini lösningar gällande service kan utvecklas och användas för att sedan omarbetas till stadsnära delar av landet.
2. Vi kommer att ha väldigt liten möjlighet att styra programnivå, men vi kommer att motionera för att öka möjligheterna för en HEL kommun gällande kommunal service.
3. Vi vill se över kommungränser och samtidigt har ju sådana steg redan tagit i olika former av kommunöverskridande samarbeten.
4. Idag behöver vi varje plats för att klara de ökande behoven.
5. Återigen är detta en möjlighet att behålla denna service i ett led för bättre mat. Och signaler skickar inte kommunen utan folket.

En liten läsövning från förr, hämtad ur ÖVRE NORRLANDS BYGDEMÅL, samlade av Karl-Hampus Dahlstedt och Per-Uno Ågren

Rönnli-Pet och Klo'foten

A Erik-Kalls Anna hadd spådd ditå Rönnlia n kär ve fôgelfot å sjylld hä på n Lars Anners, för hon vilää att Rönnli-kärana skull dräpa-n. N dän Klo'fotn, däm kallä, föld n Rönnli-Pet ve ett ti skogen då han jett, å då tjällinga mjölkä såt Klo'fotn på dörabäcken. N Rönnli-Pet va värst ut för han. N dag frestä n Pet å sjut Klo'fotn.

— Sjut du!, sa-n.

Å n Pet han skôt. Klo'fotn sto åtil n bjerck å hä vart inge ane märka att han hadd vorti skutti än tri biofläcka på bjerka.

A Eva-Maja to pöjken sin, n Pet, å for åt Örträsk dill prästn, för hon trodd att n Pet hadd vorti lôva åt »Gammeln». Klo'fotn föld däm hele tin, å på nätta då däm låg ner a mor Greta, sä levd dänn missfostre öm sä utaför huse, å klösst oppätt vägga å grasserä. Int vart hä na bätter sen hon hadd vöri dill prästn häll. Då kallä däm Bjuhölmprästn å Allard ditå Rönnlia, å däm to a Erik Kalls Anna ti e skart förhör. Män senn försvann Klo'fotn.

Då skräddaren från Långsele avrättades på galgbacken i Lycksele - saxat ur Västerbottens Folkblad den 4 januari 1999

Då prästen började läsa bönen Fader Vår, sprang skarprättaren till den provisoriska riskojan för att hämta sin gömda bila. När prästen hade kommit mitt i bönen, höjde skarprättaren sin vässade bila och med ett enda slag ändade han Långseleskräddaren Gabriel Håkanssons liv. Denna händelse utspelade sig en kulen höstdag i oktober 1786 på Galgbacken i Lycksele. Detta var också den sista avrättningen i Lycksele.

Bakgrunden till avrättningen av Gabriel Håkansson, Långsele, tilldrog sig till en vårväll i april 1786. Håkansson var känd som en hetlevrad man, med ett mycket häftigt humör som satte skräck i alla i sin omgivning. Han var också känd som en snattare av stora mått, som inte kunde hålla sina fingrar i styr när det vankades begärligt egendom.

Mikael Hansson, en man från Nordmaling, bodde inhyst hos Håkansson. Han trivdes dock inte med att bo där då Håkansson stal både mat och hö från honom. På morgonen den 18 maj 1786 begav sig de båda männen i en båt utefter Öreälven för att arbeta. Efter ett par timmar kom Håkansson hem ensam. Hans hustru förstod redan då att något hade hänt Mattsson.

– Han hade fallit ur båten och drunknat ovanför Skrangelforsen. Han sjönk som en sten, svarade han när hustrun frågade vad som hänt. Hustrun trodde inte på makens förklaring. Hon ville springa till närmaste granne och berätta vad som hänt. Då hotade maken henne.

– Berättar du detta för någon slår jag ihjäl dig, hotade maken. Hans hustru flydde där efter hemmet i fruktan. Dagen efter återkom hon för att ge sina tre små barn mat. Då hotade maken henne igen

Började ana oråd

Folket i grannbyarna började ana oråd. Länsman Pehr Öhrman hade fått höra att Mikael Mattsson kommit bort och att Håkansson hade uppgett för folk i trakten att Mikael hade gått till Skarda och drunknat i Bredträskbäcken. Länsman samlade ihop alla karlar i Långsele för att leta efter den försvunne men hittade ingenting. Länsman gick tillbaka till Långsele och slog ett kraftigt lås på den försvunnes matbod. På återvägen fick länsman Öhrman höra att folk i trakten hade varit hemma hos Gabriel och att han hade bjudit på tjockt bakat bröd. Länsman misstänkte genast att det var den mördades bröd varpå han beslöt sig för att förhöra Håkansson.

– Jag har inte gjort något, uppgav Håkansson i första förhöret.

Det gick en vecka. Ytterligare förhör gjordes men Håkansson nekade envist. Pastor Enström blev ombedd av länsman Öhrman att prata med Håkanssons hustru Anna-Lisa. Hon kunde berätta att maken hade sagt att Mikael Mattsson hade drunknat i Öreälven och att hennes man hade gjort inbrott i Mikael's matbod och stulit mat.

Satte på fotjärn

Länsman Öhrman tog då med sig fem välbyggda karlar och gick till Håkanssons hus i Långsele mitt i natten. När länsman och hans karlar knackade på öppnade Håkansson yrvaket dörren, Länsman satte fotjärn och handfängsel på Håkansson, som protesterade högljutt och påstod att han var oskyldig till att Mattsson hade försvunnit. Länsman lät två karlar vakta Håkansson, övriga for ut med båtar för att leta efter Mikael Mattssons döda kropp i Öreälven. De använde räfsliknande redskap och efter idogt letande fann de till slut Mikael Mattssons sargade kropp.

Erkände till slut

Förhören med Håkansson togs nu över av Lyckseles andre länsman Olof Pehrsson-Lycksell från Ekorrtträsk. Förhören blev alltmer pressande. Håkansson började svettas, talade sakta och verkade svimfärdig. Förhören fortsatte och Håkansson kunde till slut inte neka längre och erkände sitt brott. Han hade blivit osams med Mattsson om en höstöld och slagit ihjäl sin antagonist med en åra.

Dömd till döden

Tingsrätten dömde Håkansson till döden och det skulle verkställas genom halshuggning. Så kom då dagen som skulle ända skräddaren liv. Folk hade samlats vid galgbacken och utsedda män hade med vassa stölar slagit en ring omkring stupstocken och den dödsdömde. Bödeln som var yrkesman och kom från kusttrakten hade gömt sig i en närliggande riskoja för att inte skrämma den dömda och väcka oro. Bilan hade han gömt under riset i kojans. Ett enda slag för att avskilja huvudet från kroppen var ett måste för bödeln, annars kunde han bli avsatt från sin post.

Prästen läste Fader Vår

Håkansson hustru fanns hela tiden i närheten och var känd som en nervstark kvinna. Den dödsdömde Håkanssons huvud lades på stupstocken. Folk som tittade på var alldeles tysta och spända. Prästen började läsa Fader Vår, och när prästen var mitt i bönen så sprang bödeln fram med sin tunga bila, höjde den och med all kraft ändade han Gabriel Håkanssons 38-åriga liv.

Donald Paulsson, Västerbottens Folkblad

Galgbacken, där den sista avrättningen i Lycksele genomfördes, låg på samma plats som senare gamla sjukstugan var belägen, Skolgatan 8.

Foto: Ivar Söderlind

Fakta om dödsstraff i Sverige

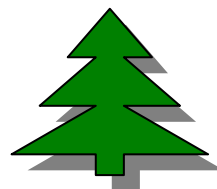
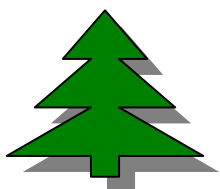
Fram till mitten av 1800-talet var dödstraff genom avrättning ett vanligt straff för det som betraktades som grövre brott i Sverige. Åren 1764 -1864 genomfördes 644 avrättningar i Sverige och från 1864, till den sista avrättningen 1910, 24 avrättningar. Dödsstraffet i Sverige avskaffades i fredstid 1921 medan dödsstraffet i krigstid avskaffades så sent som 1973.

Enligt 1734 års lag kunde dödsstraff utdömas för 68 olika typer av gärningar framför allt mord men även hädelse, tidelag, trolldom, blodskam, tvegifte, grövre våldsbrott och återkommande stölder (den så kallade "*fjärde resan*"). Avrättningen ansågs sona den avrättades synder. Genom avrättningen blev alla synder förlåtna och den avrättade steg omedelbart till himmelriket.

De allra flesta dödsstraffen verkställdes genom halshuggning, vilka utfördes av tillförordnade skarprättare som före 1858 fanns i varje län. Den socken i vilken avrättningen ägde rum hade rätt att utse högst tolv personer som fick närvara. Efter avrättningen skulle den avrättades kropp jordfästas i stillhet på närmaste kyrkogård.

Den sista kvinnan som avrättades i Sverige var den så kallade Yngsjömörderskan, Anna Månsdotter, sedan hon hjälpt sin son att mörda hans maka. Avrättningen ägde rum med hjälp av handbila den 10 augusti 1890 på länsfängelset i Kristianstad. Mordet uppmärksammades inte bara för gärningen i sig, utan även därför att det framkom att modern och sonen haft ett incestförhållande. Den sista avrättningen i Sverige, och den enda avrättningen under 1900-talet, genomfördes den 23 november 1910 då Johan Alfred Ander avrättades på Långholmen, Stockholm. Vid ett rån på ett växlingskontor på Vasagatan hade han dödat den unga kassörskan Victoria Hellsten med två kraftiga slag i huvudet. Ander är den ende som avrättats med giljotin i Sverige.

Ivar Söderlind

Några gamla ordspråk från Örträsk:

Främnenöga si väl

Hännä ä söm å kast e blåber ti e björnhöl

Köks först å flyg sen

Hä hänn hä dryp på finkackun å

Om någon har några andra ordspråk eller talesätt, så är ni välkomna att lämna in dessa till någon i redaktionen, se sidan 2.

Styrelsepresentation av Örträskbygdens Intresse- & Hembygdsförening

Anna Börjesson: Hemvändande jägmästarstudent, som axlar ordförandeansvaret. Fick med sig en Bolidengrabb och har en glad treåring och en massa hundar tillsammans med honom. Gillar att åka skidor efter hundarna. Ständigt uppkopplad via mobilen, utan att behöva släppa något annat.

E-post: annaborjesson81@hotmail.com

Stefan Svensson: F.d. militär som sätter stopp för kacklet i hönsgården. Nybliven fårbonde på Bränna som väntar tillökning på gården tillsammans med sin miljötos från Norrbotten. Skådespelare i den lokala teatergruppen med en stark röst som hörs väl utan mikrofon och ansvarig i fritidsgruppen.

E-post: karl.gustav@hotmail.com

Cia Landström: Stockholmstös som tog omvägen via Abisko innan hon hamnade på Gladaberg. Pigg och påhittig forskollärare som vurmar för att barnen ska ha kul! Med i redaktionen för Örträsk Allehanda.

E-post: clandstrm@hotmail.com

Linda Öhrman: Civilekonomen som med säker hand håller i pengarna, både åt föreningen och på jobbet! Bor innibyn med sambon, en busig fyraåring och en halvårsbaby. Med i redaktionen för Örträsk Allehanda.

E-post: lindelin@passagen.se

Reidar Lindberg: Långsjöbypojk som återvänt till Vackra Dalen med ett hädigt handlag. Senaste skapelsen en kanonfin anslagstavla! Hjälpsam och ansvarig för byggnadsgruppen.

E-post: reidar_lindberg@hotmail.com

Margaretha Munther-Lindberg: Distriktssköterska ursprungligen från Skellefteå med bullbakartalanger. Tillhör cafégruppen och är hjälpsam, vänlig och ambitiös.

E-post: [se ovan](#)

Valdy Eliasson: Föreningens "old lady", f.d. postkassörska som körde lantbrevbäring i bygden förr i tiden. Långvarig styrelseledamot i gamla hembygdsföreningen, tillhör cafégruppen och är en ovärderlig paltkokerska.

E-post: valdy@telia.com

Elsebeth Wälivaara: En glad nytänkande caféansvarig med ett strukturerat sinne, går i lära hos de erfarna paltkokarna. Rötter från norr som flyttade med kärleken till byn. Skjuter älgstjurarna med de stora skovlarna, kan det här med fällor.

E-post: elsebeth@ideverkstaden.com

Ida Gustafsson: Studerande Skarda-tös som ska bli processtekniker. Fixar sommarens fester och hänger gärna på gymmet.

E-post: skarda_@hotmail.com

Karl-Henrik Nilsson: Bor opa Åsn med fru och två döttrar. Fixar upp flaggorna på västertersia.

Rebecka Lejonbalk: F.d. arkivarie som vi värvat som adjungerad sekreterare, en klippa som kan göra annonser och affischer och detta med datorer bildligt talat.

